

ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ КОРУПЦІОГЕННИХ ЧИННИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Андрущенко Ігор Григорович

*кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри економіко-правових дисциплін,
Навчально-науковий інститут права та психології
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Ще декілька століть назад, такого явища як корупція не було у жодній країні світу, так як не було передумов для її існування. Проте часи змінюються і нині корупція набула поширення у самих різноманітних формах практично на всіх континентах. Різниця лише у відсотковому співвідношенні.

Як свідчать міжнародні аналітики та вітчизняні дослідники, Україна сьогодні посідає одне із ключових місць в антирейтингу поширення корупції в усіх сферах суспільного життя, включаючи і сферу діяльності правоохоронних органів.

Варто підкреслити, що Барон Шарль Луї Монтеск'є (1689–1755), посилаючись на історичний досвід функціонування державного апарата, констатував, що “усяка людина, яка володіє владою, схильна зловживати нею, і вона йде в цьому напрямі, поки не досягне покладеної їй межі” [1, с. 172].

На нинішньому етапі розвитку суспільних відносин, питання боротьби з корупцією є надзвичайно важливими для України, яка виборола свою незалежність і утвердилась як самостійна держава у світовому співтоваристві. Сталість демократичного розвитку нашої країни у значній мірі залежить від втілення в усі ланки державного механізму принципів законності та справедливості, неухильного додержання правоохоронними органами у своїй діяльності приписів правових норм, мінімізації випадків отримання неправомірної вигоди, незаконного одержання посадовими особами матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг.

Вбачається, що така негативна ситуація, яка нині склалася у державі стосовно існування корупціогенних чинників у діяльності правоохоронних органів є наслідком:

– відсутності системного й узгодженого бачення подальшого здійснення реформування системи вітчизняного законодавства;

- незавершеність початої реформи матеріального та процесуального права;
- перевантаженість правоохоронних органів та недостатня прозорість їх діяльності;
- неналежний рівень системи професійного відбору до правоохоронних органів;
- недостатнє фінансування потреб правоохоронних органів.

Крім цього, окремими складовими, що вказують на значний рівень корупційних чинників у діяльності правоохоронних органів можуть бути:

- малоефективність процедури відбору та призначення кандидатів на посади до правоохоронних органів;
- конфлікт інтересів у діяльності правоохоронних органів;
- особливості відповідальності посадових осіб правоохоронних органів.

Одним з найбільш суттєвих корупційних чинників є недосконалість нормативної регламентації джерел фінансування правоохоронних органів.

Варто також підкреслити, що недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності правоохоронних органів створює ймовірність поширення корупційних ризиків, що торкаються:

- недосконалості процедури порушення кримінального провадження щодо посадових осіб правоохоронних органів;
- недосконалості процедури проведення оперативно-розшукових та слідчих дій, а також притягнення посадових осіб правоохоронних органів до кримінальної відповідальності;
- ігнорування процедури притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб правоохоронних органів.

Окрім вищевикладеного до корупційних чинників у діяльності правоохоронних органів можуть бути віднесені:

- наявність необґрунтованих дискреційних повноважень та посилення на непередбачені законодавством вимоги;
- законодавча неврегульованість матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну посадовими особами правоохоронних органів фізичним чи юридичним особам під час виконання своїх функцій;
- відсутність ефективного та реального стимулювання бездоганної діяльності посадових осіб правоохоронних органів;
- відсутність вимог щодо мотивування прийнятих посадовими особами правоохоронних органів управлінських рішень.

Особливо слід підкреслити, що корупція в правоохоронних органах є однією з найсерйозніших загроз демократичному розвитку держави,

підриває довіру громадян до влади, унеможливує забезпечення верховенства права та ефективний захист прав людини.

Так, до основних корупціогенних чинників у діяльності правоохоронних органів належать:

- недостатня прозорість кадрових процедур;
- надмірна кількість вибору варіантів дій посадових осіб;
- недосконалість механізмів внутрішнього та зовнішнього контролю;
- низький рівень правової культури та професійної етики;
- неефективна система матеріального та соціального забезпечення працівників.

Враховуючи викладене вище можна визначити окремі шляхи зниження корупціогенних чинників:

- удосконалення законодавчого регулювання та приведення його у відповідність до міжнародних стандартів;
- запровадження дієвих механізмів внутрішнього моніторингу та незалежного громадського контролю;
- використання сучасних цифрових технологій для автоматизації процесів і мінімізації людського фактору;
- розвиток системи доброчесності через підвищення кваліфікації, етичні кодекси та антикорупційні тренінги;
- забезпечення належного рівня фінансового та соціального захисту працівників правоохоронних органів.

Насамкінець варто підкреслити, що ефективна протидія корупції у правоохоронних органах можлива лише за умови комплексного підходу, що передбачає правові, організаційні, соціально-економічні та освітні заходи. Зниження корупціогенних чинників є ключовою передумовою підвищення довіри суспільства до правоохоронної системи та зміцнення в державі правопорядку.

Література:

1. Монтеск'є Ш. Л. Про дух законів. пер. з франц. В. Шовкун. Київ : Юніверс, 2000. 544 с.